საქართ. მუშათა სოც.-ფედერალისტთა რევოლუციური პარტია [illegible]

ტრიბუნა

ყოველდღიური საპოლიტიკო-სალიტერატურო გაზეთი „ტრიბუნა" თვიურად ღირს 25,000 მ. სამგლოვიარო განცხადება 30,000 მ.; კანტორა ღიაა დილის 8—2 საათამდე.
რედაქტორის ნახვა შეიძლება მხოლოდ 11—12 საათამდე. რედაქციის მისამართი—ტფილისი დამფუძნებელი კრების ქ. № 6, ფოსტის ყუთი № 190, ტელეფონი 12—29.

ფასი 1000 მან.

№ 169

ოთხშაბათი, დეკემბრის 28
1921 წ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

განცხადება.

სრულიად საქართველოს განათლების მუშაკთა ყრილობას მომწვევი საორგ. ბიურო აწყობს კავშირის წევრების

საერთო კრებებს

ქ. ტფილისში:

1. მე-5, 6, 7 და 8 რაიონები იკრიბება ველამრის თეატრის შენობაში დეკემბრის 28-ს ა/წ საღამოს 4 საათ.

2. განათლების კომისარიატი და ქ. განათლების განყოფილება იმავე დღეს 29 დეკ. 12 ს. გან. კომისარიატი შენობაში ნაშუადღევს პირველ საათზე.

3. 1, 2, 3 და 4 რაიონები და საბჭოთაღო პროფკავშირთა საბჭოს დიდ დარბაზში 30 დეკ. 12 ს. საღამოს 6 საათ.

4. 9, 10, 11 და 12 რაიონები სახალხო სახლში 30 დეკ. 12 ს. ნაშუადღევის 3 საათზე.

ხელოვნების სასახლე

სერგიევის ქუჩა № 13.
ხუთშაბათს, დეკემბრის 29-ს.
გაიმართება
სრულიად საქართველოს მწერალთა კავშირის საბჭოს მორიგი
მეექვსე ლიტერატურული

ხუთშაბათი

მოხსენებას წაიკითხავს:
დიტო უზნაძე

„ნიკოლოზ ბარათაშვილი"

დასაწყისი საღამოს 7 საათზე.
დასწრება შეუძლია ყველას, შესვლა უფასოა. 401

გამოცდილ მასწავლებელთა

ჯგუფი

(ყოფილი ქალთა მე-7 გიმ. მასწ. გომბაშიძისა)
ამზადებს მოსწავლეთ ყველა სასწავლებლისათვის და მოწმობებზე,
აგრეთვე უსწორებს გაკვეთილებს ყველა საგანში.
პირობების გაგება შეიძლება ჯგუფის წარმომადგენელთან
ტროფიმე ხუნდაძესთან.
ყოველ დღე საღამოს 5—7 საათამდე.
(ერმოლოვის ქ. № 13. ყოფილი წმ. ნინოს სასწავლებლის შენობა).
161.

განცხადება

ს. ს. ს. რესპუბლიკის საბჭოების მომწვევი ცენტრალური საარჩევნო კომისია მოთავსებულია საქართველოს რევკომის სასახლეში, ოთახი № 22, ტელეფონი № 11—69. ცნობების მიღება შეიძლება ყოველ დღე 10-დან 2 საათამდე.

მასწავლებელთა საერთაშორისო მოძრაობა *).

(გაგრძელება).

იტალიაში ორი მთავარი ორგანიზაცია, არის. გარდა კათოლიკური კავშირისა, რომლითაც ნიკოლოზ ტომომაზოს კონსერვატიულ კათოლიკური პარტიის გავლენის ქვეშაა და ძიძრიაა, რომ რელიგიის სწავლება სავალდებულო იყოს და რომელსაც გავლენა აქვს სამხრეთ იტალიის ქალ მასწავლებლებში, აგრეთვე ჩამორჩენილ სოფლებში,—არსებობს მეორე დიდი ორგანიზაცია „მასწავლებელთა ნაციონალური კავშირი" პოლიტიკურად ნეიტრალური პროგრამით, რომელსაც ხელმძღვანელობენ სოციალ-პატრიოტები, რომელნიც, მიუხედავათ თავიანთ ნეიტრალობისა, მონუსაად ემორჩილებიან სამხედრო ჩარევის პოლიტიკას. არის კიდევ „იტალიის მასწავლებელთა სინდიკატი", რომელიც ჩამოშორდა „მასწავლებელთა ნაციონალურ კავშირს" 1919 წ. და რომელშიაც თავს იყრის რევოლუციური მასწავლებლობა. ამ უკანასკნელ კავშირს აქვს ორკვირეული ჟურნალი „Avangardo Magistrale" (მასწავლებელთა ავანგარდი). ამ კავშირის ხელმძღვანელობენ სინდიკატის ტიპის სოციალისტები. მისი ცენტრია მილანში.

მასწავლებელთა სინდიკატში არის კომუნისტური ფრაქცია. ამას გარდა იტალიის კომპარტიის ცეკასთან არსებობს კომისია, რომლის მიზანია სინდიკატებში მუშაობა.

თავიანთ კონგრესზე ბოლენში, 1921 წლის იანვრის 6, იტალიის რევოლუციური მასწავლებლებმა სურვილი გამოთქვეს შესულიყვნენ საპროფესიო კავშირთა საერთაშორისო საბჭოს მოსკოვში.

აქაც ისე, როგორც საფრანგეთში დავა იყო გაერთიანებაზე. სინდიკატის სეკრეტარი ზანეტი მოგზაურობდა იტალიის ქალაქებში აგიტაციით სინდიკატის შეუთანხმებელი პოზიციის გამოსარკვევად. მიიჩნევენ, რომ ეს იმედიანი ფაქტი შესაძლებლობაა იმისა, რაც გამოთქვა ფ. ბუნიომ („L'École Emancipée") შესახებ კავშირთა გაერთიანებისა იტალიაში. სულ არაა მართალი, რომ ჩვენ მივდივართ გაერთიანებისაკენ. სხვა კავშირები დღეს უფრო ბურჟუაზიული ვიდრე ოდესმე და დღეს უფრო შორს არიან კლასობრივი სოციალიზმისა და სინდიკალიზმისაგან.

---

*) იხ. „ტრიბუნა" № 107.

პოლანდიაში იგივე სურათია. გარდა წვრილ კავშირების კათოლიკურ მასწავლებელთა, მთავარ მასწავლებელთა (პოლანდიის სკოლებშია თითო მთავარი მასწავლებელი და რამოდენიმე კლასის მასწავლებელი), არის ორი მთავარი ორგანიზაცია მასწავლებლებში: კლასის მასწავლებელთა კავშირი, ყველი ორგანიზაცია, რომელშიაც თავმოყრილია პოლანდიის მასწავლებელთა უმრავლესობა და „მასწავლებელთა კომუნისტური კავშირი" (100 წევრამდე), რომელიც არსებობს ათერ 25 წელია, მაგრამ უწინ ის იყო ანარქისტული, 1898 წლიდან გახდა სოციალ-დემოკრატიული და მხოლოდ 1919 წელს—კომუნისტური. აქვს თავისი ჟურნალი „De Volksonder vyser". კლასის მასწავლებელთა კავშირი ლოიალურია და ითმენს კომუნისტ მასწავლებლებს, რომელნიც მათში ურევია.

ბოლგარიაში 1895 წლიდან არსებობს „ბოლგარიის მასწავლებელთა კავშირი", სცემს ჟურნალს „მოწოდება"-ს და აერთებს მასწავლებელთა უმრავლესობას. ამ კავშირის ხელმძღვანელია მემარჯვენე, ეგრედ წოდებული „ვრცელი" სოციალისტები, მასთან ერთად არსებობს ძლიერი „მასწავლებელთა კომუნისტური ორგანიზაცია" (3.000 კაცზე მეტი), რომელიც ყოველ დღე იძენს, ახალ მომხრეებს ყვითელ კავშირის უპარტიოებში. ეს ორგანიზაცია დაარსდა 1905 წელს და მე-16 წელია სცემს თავიანთ ჟურნალს „Учитель-ская Искра".

შორეულ არგენტინაშიაც ორი ორგანიზაცია არსებობს. რეფორმისტული ორგანიზაცია „ნაციონალური კონფერენცია არგენტინის მასწავლებლათა", რომელშიაც გაერთიანებულია მასწავლებელთა უმრავლესობა და 1912 წ. ბუენოს-აირესში დაარსებული „ნაციონალური ლიგა არგენტინის რევოლუციონურ მასწავლებელთა", რომელსაც აქვს ჟურნალი „Renovation" (განახლება). ლიგის ხელმძღვანელობა კომუნისტების ხელშია, ახე, მაგალ, რუდოლფო გიოლდი, ჩვენი თანამოაზრეების ერთი მონაწილეთაგანი არის ამ ლიგის ცეკას წევრი. ნაციონალური ლიგის თაოსნობით 1921 წ. უნდა მოხდარიყო გაერთიანება ნაციონალური ლიგისა და რეფორმისტული ორგანიზაციის—ნაციონალურ კონფერენციისა.

მასწავლებელთა რევოლუციური მოძრაობა ყველაზე სუსტია ინგლისში და ამერიკაში. მასწავლებელთა მოძრაობის შესახებ ამ ქვეყნებში ყველაზე ნაკლები ცნობები გვაქვს. ამერიკაში 1857 წლიდან არსებობს ნაციონალური პედაგოგიური ასოციაცია, რომელიც უფრო მეცნიერული საზოგადოებაა, ვიდრე საპროფესიო ორგანიზაცია.

ინგლისში 1870 წლიდან არსებობს „მასწავლებელთა ნაციონალური კავშირი", რომელშიაც ომამდე გაერთიანებული იყო 90,000-მდე მასწავლებელი. ამ კავშირს მეტი ნიშნები აქვს საპროფესიო ორგანიზაციისა, თუმცა ასეთების რეგისტრაციაში არაა შეტანილი. ამასთან ერთად, 1872 წლიდან არსებობს „ლონდონის მასწავლებელთა ასოციაცია", რომელსაც 1914 წელს ჰყავდა 20.000 წევრი და აყენებდა ლოზუნგს, „სწავლება პროფესიაა". ამ ორი მთავარი ორგანიზაციას გარდა, არის კიდევ მთელი რიგი ნაკლებ მნიშვნელოვანი ასოციაციებისა: 1) უფროს მასწავლებელთა (ქალების ცალკე და ვაჟების ცალკე), 2, მასწავლებლის თანაშემწეთა, 3) დიპლომიან მასწავლებელთა ნაციონალური ასოციაცია, 4) ნაციონალური ფედერაცია კლასის მასწავლებელთა, 5) ნაციონალური ასოციაცია მასწავლებელ ქალთა და სხვა. შოტლანდიაში ომამდე იყო მასწავლებელთა შოტლანდიის ფედერაცია და ერთიც ორგანიზაცია—შოტლანდიის სოციალისტ მასწავლებელთა ასოციაცია. ამ ქვეყნების წარმომადგენლები პროფკავშირების საერთაშორისო კონგრესს არ დასწრებიან.

(დასასრული იქნება).

ახალი ამბები

— ლიტერატურული ხუთშაბათი. ხუთშაბათს, დეკემბრის 29-ს სრულიად საქართველოს მწერალთა თაოსნობით გაიმართება მეხუთე ლიტერატურული ხუთშაბათობისა. მომხსენებელი—დიტო უზნაძე: „ნიკოლოზ ბარათაშვილი". დასაწყისი საღამოს ექვს საათზე.

— 15 იანვარს 1922 წელს ტფილისში მოწვეულია სრულიად საქართველოს განათლების მუშაკთა ყრილობა.

— იანვარში გამოვა „ფენიქსელების" ჟურნალი. მონაწილეობას მიიღებენ: აკაკი ბელიაშვილი, დავით გაჩეჩილაძე, პოლ ნოზაძე, გრიგოლ ორაგველიძე, ნიკოლოზ პირველადი, გალაკტიონ რობაქიძე, ბესარიონ ჟღენტი.

— აკაკის სახლი. სრულიად საქართველოს მწერალთა კავშირის ცნობა მოუვიდა, რომ მგოსნის აკაკის სახლში რომელშიაც ინახება მგოსნის ქონება და წარმოადგენს სამუზეუმო ღირებულებას, ადგილობრივი რევკომის თავმჯდომარე აპირებს რკინის გზის მუშების ჩასახლებას. მწერალთა კავშირის შუამდგომლობა აღძრა შინაგან საქმეთა კომისარიატის წინაშე დაცულ იქნას აკაკის სახლი.

— აკაკის ანდერძი. აკაკიმ თავისი ადგილ მამული სხვიტორში უანდერძა ქართველ საზოგადოებას იმ პირობით, რომ იქ გახსნილიყო სამეურნეო სკოლა. ეს ანდერძი დღემდის არ იქნა შესრულებული. სრულიად საქართველოს მწერალთა კავშირის საბჭომ ცნობა მიიღო, რომ აკაკის ყოფილი მოურავი კატო ანდღულაშვილი თავის საკუთარ ქონებასაც სწირავს სამეურნეო სკოლისათვის, ოღონდ აკაკის ანდერძი იქნეს შესრულებული. სრულიად საქართველოს მწერალთა კავშირის საბჭომ შუამდგომლობა აღძრა განათლების კომისარიატის წინაშე, მიიღოს ზომები აკაკის ანდერძის შესასრულებლად, რადგან ნივთიერი სახსარი სკოლის გასახსნელად ადგილობრივ მოიპოვება, მხოლოდ საჭიროა ხელისუფლების დახმარება და ინიციატივა.

— ვაჟა ფშაველას იუბილეი. კვირას, დეკემბრის 25-ს, რუსთაველის თეატრში შალვა დადიანის თავმჯდომარეობით შესდგა კრება ვ. აბაშიძის ორმოცდა ათი წლის იუბილეს მომწყობ კომისიის ასარჩევად. კომისიის წევრებად ერთხმად არჩეულ იქნენ: თავმჯდომარედ განათლების კომისარი ამხ. დ. ვ. კანდელაკი, მდივნად ვ. ჯიქია, წევრებათ: კ. ანდრონიკაშვილი, ა. როყინაშვილი, მამულაიშვილი, ა. ა. ბელიაშვილი, ილ. ფანიაშვილი, ივ. ზურაბიშვილი და გ. კურულაშვილი. იუბილე გაიმართება ტფილისის რუსთაველის თეატრში 15 იანვარს 1922 წ. ამ დღისათვის საგანგებოდ გამოცემულ იქნება ბიოგრაფია „იუბილიარისა ცალკე წიგნაკად, რომლის შედგენა დაეკისრა ამხ. შალვა ამირეჯიბს.

— სტუდენტთა საყურადღებოთ! მთავრობის მიერ დანიშნული სარევიზიო კომისია წინადადებას აძლევს ყველა სტუდენტთ, ვისაც წაღებული აქვს კავშირის გამგეობ დან ან სასადილოდან რაიმე ქონება დროებით სახმარად, დაუყონებლივ, 2 დღის განმავლობაში, ჩააბარონ სარევიზიო კომისიას. ურჩობისათვის—გამხილულ იქნება, როგორც საზოგადო ქონების მითვისება.

სარევიზიო კომისია.

— ამხ. კობლევის სიტყვით ამიერკავკასიის რკ. გზაზე ტვირთის მოძრაობა უკანასკნელ ორ თვეს გაუმჯობესდა.

— ოთხშაბათს 28 დეკემბერს ცენტროპროფკავშირის შენობაში მადათოვის ქ. № 11. შესდგება მორიგი კრება რუსეთის მწერალთა კავშირისა საქართველოში. დღის წეს-რიგი: ლექსების კითხვა და მიმდინარე საქმეები.

— რუსეთის საბჭოთა მე-9-ე ყრილობა. გაიხსნა 24 დეკემბერს ქ. მოსკოვში. გადამწყვეტი ხმით ესწრებიან 1,606 დელეგატი, სათათბიროთი—346. პრეზიდიუმში არჩეულ ამხ.—კალინინი, ლენინი, ზინოვიევი, ბუხარინი, ტროცკი, სტალინი, მოლოტოვი, ფეტროვსკი, ტომსკი, შლიაპნიკოვი, რიკოვი, სმირნოვი, ეფრემიძე, ორჯონიკიძე და სხვა. ყრილობის თავმჯდომარედ ირჩევენ ამხ. კალინინს. სამანდატო კომისიაში: ამხ. მაქსიმოვსკის, ორლოვს, სირცოვს, სადოვსკის და ზორინს.

რუსეთი

მოსკოვი. 26 დეკ. ყველა 20 მაზრაში სიმშილობს 40 პროც. მაცხოვრებელი 20,000 სულამდე გლეხები საზღვარ გადიან. დიდმა უმრავლესობამ დასტოვა თავისი მეურნეობა.

მოსკოვი. 24 დეკ. პეტროგრადის გუბერნიის ცნობით 1 ნოემბრიდან 1 დეკემბრამდე პეტროგრადის ახლო მდებარე საზღვრებიდან შემოტანილია იამბურგიდან 16,146 ვაგონი ხორბალი და სხვა სურსათი დატვირთული წონით 120 მილიონი ფუთი, ყველაზე მეტად შემოტანილია პური 5.700.000 ფუთი.

ვარშავა. 21 დეკ. ვარშავის რევ. ტრიბუნალმა სასჯელის დაუმთავრებელი შემოტანილობისათვის ერთის გადამხდელს მიუსაჯა 5 წლის იძულებითი მუშაობა მის ქონების კონფისკაციით.

უცხოეთი

ნიუ-იორკი 27 დეკ. ვაშინგტონის კონფერენციის სხდომაზე ხუთშაბათს, ფრანგთა დელეგატები იცავდნენ წინადადებას თავიანთ მეფლოტის შესახებ საფრანგეთის ტონაჟისა სხვისი გემებისათვის. მოსალოდნელია გამოქვეყნება საფრანგეთის ტონაჟის პროგრამისა შესახებ კრეისერებისა, ნაღმოსნებისა და წყალქვეშა ნავებისა. ლონდონის ცნობით დომინიონები კატეგორიულად მოითხოვენ სრულ მოსპობას სამხედრო მნიშვნელობის წყალქვეშა ნავებისა. ამის წინააღმდეგნი—იქნება საფრანგეთი და შეერთებული იაპონია და ამერიკა.

საერთაშორისო ეკონომიური კონფერენცია.

ნიუ-იორკი. 24 დეკემბერი (რადიო) სენატორ ფრენსმა ჩრდილო-ამერიკის სენატში შეიტანა წინადადება, ვაშინგტონში პრეზიდენტ გარდინგის მიერ სასწრაფო საერთაშორისო ეკონომიური კონფერენციის მოწვევის შესახებ, რომელზედაც უნდა იქმნან მოწვეულნი 50 ერთა წარმომადგენელი. მიზანი კონფერენციისა არის: მიღწევა საერთაშორისო შეთანხმებამდე, აღდგენა მატერიალურების, მასშტაბით ბირჟების და ქონების ხელშეუხებლობის გარანტია და ფინანსიურ-ეკონომიური პრობლემათა გადაწყვეტისათვის საშუალებათა აღმოჩენა. ფრენსის წინადადებით კონფერენციაზე უნდა იქმნან მოწვეულნი საბჭოთა რუსეთი, გერმანია, ავსტრია და ირლანდია.

პარიზი, 27 დეკ. „მატენი" აქვეყნებს ინტერვიუს თავის კორესპონდენტისას გენერალ ლუდენდორფთან, რომელმაც ხელი მოაწერა თავის დროზე გერმანიის სახელით ბრესტლიტოვსკის ხელშეკრულებას. ლუდენდორფი აღნიშნავს სისხლის-მწყურვალ გეგმას „ჯვაროსანთა ომისას" გერმანიისა, ინგლისისა და საფრანგეთის შეთანხმებით ჩამოსაგდებლად ბოლშევიზმის საშუალებით დღევანდელ მოსკოვის ხელმძღვანელთა. ლუდენდორფის აზრით, გერმანიამ უნდა მისცეს ამ ომისათვის ადამიანური მასალა. მე მგონია გენერალი აღნიშნავს, საფრანგეთი, ინგლისი და გერმანია შეერთებულია საერთო ინტერესებით, რომელიც პირველ ყოვლისა მიმართული უნდა იყოს გერმანელ ნაციონალისტების აგიტაციის მოსასპობლად, რომელიც იწვევენ რევანშს გერმანიისას საფრანგეთის წინააღმდეგ. ეს საერთო ინტერესი მოითხოვს საერთო ზომების მიღებას რუსეთის ეკონომიურად აღსადგენად.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

უნივერსიტეტს უნდა მივხედოთ

სრულიად სამართლიანად სტუდენტთა საკითხმა ჯეროვანი ყურადღება მიიქცია. ამ საკითხის შესახებ ახმაურდა ქართული პრესაც. სტუდენტთა მდგომარეობა, როგორც მოსალოდნელია ალბად შედარებით გაუმჯობესდება. მაგრამ ეს არ კმარა. უნივერსიტეტი, როგორც დაწესებულება თუ არ იქნა უზრუნველყოფილი, თუ საჭირო მასალები აკადემიური მუშაობისათვის არ იქნა შექმნილი, უქმად ჩაივლის სტუდენტთა დახმარება.

დღეს უნივერსიტეტი ფრიად უნუგეშო მდგომარეობაშია. ელექტრონის სინათლეც არ ეძლევა უნივერსიტეტს და სინათლის იშვიათობა ხოლოჯერ ლექციებს აბრკოლებს. კაფეები და სასტუმროები დღე-ღამე სინათლით არის მოცული, ხოლო უნივერსიტეტის აუდიტორიები სიბნელეს მოუცავს.

ამას გარდა უბრალო საკანცელარიო ნივთებიც კი არ მოეძებნება უნივერსიტეტს. თუ მოწმობის მიღება გსურს, ქაღალდი ჯიბით უნდა მიიტანო. ეს ყოვლად შეუწყნარებელი ფაქტია.

საჭიროა ყურადღება მიექცეს ამ გარემოებას, ვისგანაც ჯერ არს.

სტუდენტი.

ცხოვრების გაძვირება

სახელმწიფოს მუშა-მოსამსახურეთა ხელფასის გადიდება საკმარისი შეიქმნა ვაჭარ-სპეკულიანტებისათვის აეწიათ ფასი ყოველგვარ საქონელზე, როგორც სურსათზე, ისე სანოვაგეზე. საზოგადოთ, სიძვირის მიზეზი ეკონომიური კრიზისია, როდესაც ბაზარზე არ მოიპოვება საჭირო საგნები, რომლის მოთხოვნილება, ჩვეულებრივად, დიდია. მაგრამ განა დღეს შეიძლება ფასების აწევა კრიზისით აიხსნას? ცხადია, არა, პურის შემოტანა საქართველოში სრულებით არ შემცირებულა, მაგრამ პურზე ფასმა 65 პროც. აიწია. დიახ, სიძვირე იქმნება ხელოვნურად ალვირახსნილ ჩარჩ-სპეკულიანტების მიერ. ამ გარემოებას უნდა მიექცეს ჯეროვანი ყურადღება მთავრობის მხრივ და გამონახოს ხელოვნურ სიძვირესთან საბრძოლველი საშუალებები.

გ. პროფეტარიძე.

მოწერილი ამბები

ბორჩალოს მაზრა. კერძოთ თუ საზოგადოთ, როგორც წინეთ, ისე ახლაც, მუდამ ქ მს გაგიძახით, რომ პროვინციას საჭიროება დიდი ყურადღება, რომ პროვინციაში საჭიროა ენერგიული ძალების ამუშავება, მაგრამ დღემდის სიტყვა სიტყვათ რჩება და პროვინციები ბრმა ბედის ანაბარად არის მიტოვებული. ბორჩალოს მაზრა სხვა და სხვა ეროვნების მცხოვრებლებით აჭრელებული და მოითხოვს სად და ფხიზელ პოლიტიკის წარმოებას საბჭოთა იმ ხელისუფლებისგან, რომელთაც აქ მართვა-გამგეობის ხაჰე ხელთ უპყრიათ. სამწუხაროდ ამათ შორის ბევრის აზარგვა საჭიროა—თუმცა ასეთი აზარგვა დიდ თანამდებობის მქონე პირთა ხდება, მაგრამ ძალიან მძიმეთ... თვითნებობა მთელს მაზრაში გამეფებულია. ყაჩაღობა ისეთ ჩვეულებრივ მოვლენად არის გადაქცეული, როგორც მგზავრობის დროს მგზავრთა შეხვედრა—ტფილისკენ კუმისიდან რამოდენიმე ვერსით მოშორებით ერთი ადგილი აქვთ ამორჩეული ყაჩაღებს, სადაც მოურიდებლათ და აშკარათ სცარცვავენ მიმოსვლელ მგზავრებს. ეს ბნელი რაინდები ისე გათამამდნენ, რომ ნაცარცვის წილებსაც თვით არ კადრულობენ... ამ ორი კვირის წინეთ ტფილისიდან მიმავალი ნემცები გაცარცვეს ფულათ წაართვეს 70.000.000 მან. და მანუფაქტურის წილება რომ გაუძნელდათ, ერთ ფურგუნიდან ორი ცხენი გამოუშვეს, დატვირთეს წართმეული ნადავლით და გაუდგნენ გზას. ამას წინეთ ადგილი ჰქონდა ასეთ მოვლენასაც: დატუსაღებული იყო რამდენიმე კაცი—მოდარაჯე მილიციონერმა მათ საპყრობილეს კარები გაუღო და თვითონაც გაჰყვა თოფით...

— ბორჩალოს მაზრა ვიდრე [illegible] ერთ-ერთ კუნძულათ ჯერ კიდევ არ გადაქცეულა, საჭიროა არა სიტყვიერი ყურადღება, არამედ საქმიანი მოქმედება თვით მაზრაში.

მგრი.

არსენ ჯორჯიაშვილს

ხოწეტი ნაუცხათევი.

შორეულ მერმისს ალიმებდა ვარსკვლავის შუქი:
ლარიბ ქუჩებში შენ ალიდი სიბნელის ოვალს.
სულით არ გცემდა დამარცხება, სიცოცხლე მუქი,
და გატაცებით მოელოდი მზეს ამომავალს.

მღვრიე ტალღებით ხმაურობდა ქარი და ბუქი;
ცეცხლის ენები მოსდებოდა წმინდა გზას სავალს.
ცხოვრება დასწვი მსხვერპლად, ისე როგორც პატრუქი.
ძლევის გვირგვინი უთავაზე დიად რწმენა-ვალს.

ხალხთა ერთობა! არ გახსოვდა სხვა ამის გარდა.
გულში ჩაიკალ ნაზი გრძნობა, გრძნობა ფარული.
და ღრმა იმედით გადისროლე ტყვიაში პეტარდა.

ოჰ, საქართველოს შეუყვარდი, და კმაყოფილი
მუდამ იქნები უხილავი აქ მოარული.
მძლე ხალხის გულში არ ჩაკვდება შენი პროფილი.

ხ. დორელი.

პარტიაში

დღეს სად. 7 საათზე დანიშნულია მემარცხენე სოც.-ფედ. საქ. პარტიის სტუდენტთა საერთო კრება. გასარჩევია სასწრაფო საკითხები.

კრება შესდგება ახალგაზრდათა კავშირის ოთახში.

დრ. კავშირი.

ღია ბარათი

26 დეკემბერს [illegible] მოჭიდავე [illegible] ლოზიან ყმაწვილმა გ. ლეონიძემ. გამოვდივარ რა იმ მდგომარეობიდან, რომ მე არ მახასიათებს ისეთი ზრდილობა ან და უმორალობა, როგორც ზემოთ აღნიშნულ ყმაწვილს, ვიწვევ სამედიატორო სასამართლოში, ჩემი მხრივ ვასახელებ ამხ. ი. მ. ჯაფარიძეს მედიატორად. მოწმეებად ტ. გრანელს, შ. შენგელიას და გ. ხომასურიძეს.

გიორგ სავანელი.

[illegible]—სარედაქციო კოლეგია
ხამომცემელი— მთავარი კომიტეტი.

დაკარგე პირადობის მოწმობა მოცემული ბლის რევკომიდან და 50.000 მანეთი ფულად. გთხოვთ პირადობის მოწმობა ჩასთვალოთ გაუქმებულად.
ვანო ლუარსაბის ძე ლომიძე.
182.

დაკარგე ქუთაისის სათავადაზნაურო გიმნაზიიდან მოცემული ექვსი კლასის დასრულების მოწმობა № 286, რომელსაც ვაცხადებ გაუქმებულად.
გიორგი ნიკოს ძე საღრაყაია.

დაკარგე მეტრიკული და სარეგისტრაციო მოწმობა, გთხოვთ ჩასთვალოთ გაუქმებულად მიხეილ ნიკოლოზის ძე კარაჩაშვილი.
169

ექიმი
ნ. ა. არუთინოვა
განაახლა მიღება
სპეციალურად სიფილისი, სუზუნაქი და მისი შედეგები; სქესობრივი დაუძლურება. მიღება საღამოს 4—7 საათ.
სოლოლაკი. ცეცხლმქრობელ რაზმის უკან. ახალი ბებუთოვის ქ. № 5.
(Новобебутовская). 152.

გამორჩენილი და დავიწყებული

(მწერალი მელანია ბადრიძე *)

(გაგრძელება.)

* *

ტფილისში იქ, სადაც ელისაბედის ქუჩიდან ერთი მხრივ მოდის ბებუთის ქუჩა, (ძველად კოლონიის ქუჩა) და მეორე მხრივ რეუტისა, ამ სამ ქუჩის შესაყარის კუთხეში სდგას ძველი სახლი, ირგვლივ აივნით შემოვლებული, ვინმე ტროფიმოვის მიერ აშენებული 1848 წელს. ამ სახლში, 1858 წლიდან მოყოლებული სცხოვრობს, დღეს უკვე დიდი მოხუცი, სანდრო სულხანიშვილის ქვრივი ნინო, რომელსაც დროის სამწუხაროდ შეუნახავს ნათელი აზრი და დიდი მოგონება. ეს პირველი ადამიანია, რომელმაც იცის ამ მწერალ ქალის ვინაობა, ალბად იმ ნათესაობის გამო, რომელიც მათ შორის ყოფილა. სრულიად მოულოდნელად გავიგე ეს ამბავი. დაკითხვის შედეგი ასეთია: მეცხრამეტე საუკუნის ნახევარში, ტფილისის ქუჩები და განსაკუთრებით ანჩისხატის უბანს დასტრიალებდა დილიდან დილამდე და დილიდან საღამომდე, ცალ-თვალზე ბინტ-გადაკრული, ულამაზო, [illegible], მოქეიფე, დარდიმანდი და ხუმარა, ყურთ-მაჯებიან კაბაში გამოწყობილი, უქრმო [illegible] აზნაური კონა ბადრიძე. იმ დროინდელი ტფილისის საზოგადოება გულ დიად იღებდნენ ამ ანჩის-ხატის ქუჩის მოსწრებულ სიტყვის ბატონს, რომელსაც ყველგან ამალად მისდევდნენ სიცოცხლის, მოლხენის და ხალისიანობის ანგელოზები, ხალხური თამადის ენით რომ ვსთქვა. კონა ბადრიძე მდგმური იყო, როცა ტფილისში იმ დროს ათ თუმნადაც კი შეიძენდა კაცი სახლს. კონა ვერ გამხდარა სახლის პატრონი. მისი ეპიკურისებური ფილოსოფიას ეს უფრო უხდებოდა, რადგან ალბად არა ერთხელ დაამღერებდა დუდუკს „წუთი-სოფლის სტუმრები ვართ, ჩვენ წავალთ და სხვა დარჩებათ". და, როგორც სტუმარი დგმურობას არჩევდა. სამგზეროდ მტკიცედ იცავდა ძველ ანდერძს, და აკეთებდა იმას, რაც შერჩებოდა, ერთმანეთის გახარებაში ამოსწურა თავისი სიცოცხლის ენერგია და როგორც, ადამიანი-ისინი, თავის არ-არსებულ მემკვიდრეობას უტოვებდა თურმე ყველას და ყველა თითქოს მართლა ელოდა დაპირებულ მემკვიდრეობის მიღებას, იმდენად დამაჯერებელი ყოფილა კონა ბადრიძის გამოცდილი და ნაოსტატევი სიტყვა, ძისი მუდმივი უსაქმურობა. ცოტა ბევრნაკლ ყოფილა კონა ბადრიძე სულხანიანთ ოჯახში.)

კონას ქალები უყვარდათ. ამ მხრივ კონას ცუდი სახელი ჰქონდა გავარდნილი, მაგრამ სადაც კი მივიდოდა, ამ ცუდ სახელს ჰფარავდა მისი კარგი ლაპარაკი და ოხუნჯობა. დიდი მნიშვნელობა აქვს, თუ როგორია აქვს ადამიანს პირში ენა მოკიდებული, კარგა მოძრავ ენის პატრონი ყველგან თავს გაიტანს. ასე მოსდიოდა კონასაც. იმ დროინდელ თავ-მომწონე ვაჟკაცების ვნების და ნების გამოსაცდელად თურმე ქართული ტან დაჭერილობით ჩაივლიდა ხოლმე „ბულვარის" ნაპირას განთქმული ლამაზი ქალი, ნანა კალატოზიშვილი. კონა ბადრიძე მას დასტრიალებდა. ალერსი უყვარდა კიდეც, როგორც ძალოვან ხვადს. მაგრამ კონა ისე ოსტატურად ახსენებდა მას ყველგან, რომ არამც თუ ემდუროდნენ, ემადლიერებოდნენ კიდეც. შუა მოლხენის დროს, მივიდოდა ძალოსთან თუ დეიდასთან, ჩაუდებდა თავს კალთაში დაღუღლავდა თვალებს და ეტყოდა: „ძალო, ნანა, მინდა"! თითქოს ძილზე ეუბნებოდა, მაგრამ ქალი კი ჰგულისხმობდა. ასე იცოდა კონამ. ყველგან მოახერხებდა იმის თქმას, რაც უნდოდა.

ეს კონა ბადრიძე იყო ჩვენი მწერლის, მელანია ბადრიძის ქმარი. სხვა შეძლების და სხვა ტემპერამენტის მწერალი თვით კონას გადააქცევდა პოეტურ შთაგონების ძალად, რადგან მთელი მისი ცხოვრება ეს მთლიანი ანაკრეონისებური პოემა ყოფილა, მაგრამ არა. მელანიას პოეტური ექსტაზი აქ ვერ იპოვიდა გასაშლელ სარბიელს. ის საწინააღმდეგო სახეს წარმოადგენდა.

* *

მელანია ბადრიძე შთამომავლობით [illegible] მამაცაშვილების გვარისა. მისი დედ-მამა რუისში სცხოვრობდნენ და „კეთილ აზნაურების" სახელი ჰქონიათ მოხვეჭილი. როგორი ადამიანი მელანია, ამის ცნობებს ავტობიოგრაფიაში ვნახავთ. აქ კი მინდა მისი გარეგნობა აღვწერო, როგორც ეს გადმომცეს და მისი ხასიათის. რამდენიმე შტრიხი, რაც გარკვევით იძლევა მის პიროვნებას. სუსტი აგებულების, შავგვრემანი, საამო ქალი. ხან ქართულად იცვამდა, ხან ევროპიულად. ეს შტრიხი საკმაოა მისი სითამამის დასანახად და პატრიარხალურ წარმომადგენლების წინააღმდეგ მიმართულების მაჩვენებლად. არამც თუ მაშინ, დღესაც უმართებულოდ ითვლება მანდილოსნისთვის ევროპიულ ტანისამოსში გამოწყობა. ალბად ეს იყო მიზეზი, რომ მელანიასაც ცუდი ხმები ჰქონია დავარდნილი. მელანია ბადრიძე, ეს ერთგვარი საზოგადო სახელად გადაქცეულა. ქალი რომ სითამამეს გამოიჩენდა იტყოდნენ, მოვიდა, ესეც მეორე მელანიაო, პატარა გოგო რომ ურჩობდა ან თამამდებოდა, წუწუნით მიმართავდნენ: ვაიმე, გაიმე, შენც მეორე მელანია გამოხვალო. ამარსაც ეძახდნენ თურმე ჩვენ მწერალ ქალს. საქმის სწრაფად შემსრულებელიც ყოფილა, დილით რომ კაბას გამოიჭრიდა, საღამოთი იმ კაბით გარედ გამოვიდოდაო.—„ამ დროის ქალი იყო, არაჩვეული სწავლით". რუსობა უყვარდა ძალიან. წიგნებზე ხომ გაგიჟებული იყო. ვიდაც, მგონია რუს პროფესორს დაუმეგობრდა, ის უსწორებდა ხოლმე თარგმანებსო.

და ვერ იგუეს მათ ერთმანეთი. უკვე 1858 წ. კონა და მელანია გაყრილნი ყოფილან. ქმარი რომ ყოფილიყო ინტელიგენტი დამძიმებული და ქალი კი არა, შეიძლება მათი ცხოვრებაც დარჩენილიყო ბოლომდე მშვიდი და კავშირიანი, მაგრამ ჩვეულების წინააღმდეგ ქალი იყო აზრის ერთგვარი წამებული და რასაკვირველია არამც თუ ხელ-გახსნილი კონა ბადრიძე, მორჩილიც კი ვერ შეურიგდებოდა ქალის უპირატესობას. დღესაც ასეთია ქალ-ვაჟის ურთიერთობის [illegible]. უშვილონი გაშორდნენ ერთმანეთს. მელანია ერთ ხანს ტფილისში ტრიალებდა, [illegible] და ცუდ ცოლ-ქმრობას გაქცეულმა, სოფლის ყრუ მარტოობაში სცადა ფიქრებთან ბრძოლა და მეგობრობა. მელანია ახალგაზრდა გარდაცვლილა. დაახლოვებით, ბატონ-ყმობის გადავარდნის შემდეგ, პირველ ორ-სამ წელიწადში. კონამ კი დიდხანს იარა ანჩისხატის და სირაჩხანის ბილიკებზე და ალბად არა ერთხელ აჭირდებოდა ვაზის ცრემლებით, შავგვრემან და სუსტ ქალზე.

* *

მეტად ტრაგიკულ სახით და სევდიანი თვალებით გამოიყურება მეცხრამეტე საუკუნის ბნელ კულისებიდან მელანია ბადრიძე. ტრაგედია იყო მისი პირადი ცხოვრება, ასეთივე იყო მისი მხატვრული ტემპერამენტის გამოჩენაც. ჩვენ წინ, მხოლოდ ნაწყვეტების [illegible] და ისიც რუსულად თარგმნილი და მეტწილად თითქმის ვარაუდით უნდა აღვადგინოთ ამ სახედამ-წეროდ ატაცებულ მწერალ ქალის დაკარგული სახე.

1854 წ. ტფილისის გაზ. „Кавказ"-ის მფელეტონე სწერდა, რომ ტფილისში გაჩნდა პირველი ქართველი მწერალი ქალი და გადაჭარბებულ აღფრთოვანებით აუწყებს ამ ამბავს საზოგადოებას.

— ამ ქამად ტფილისელ მფელეტონს რაღაც ეღელვება და ეხალისება „კავკაზ"-ის მკითხველებთან [illegible], რადგან მას შეუძლიან დაიწყოს იგი ყველაზე ახალ, ყველაზე საოცარი, საქართველოსთვის უჩვეულო და სასიხარულო ამბით. მართლაც, რა უნდა იყვეს იმაზე უჩვეული და სასიამოვნო, როგორც აღმოჩენა და ამცნო საქართველოს ხალხის განვითარება და განათლების ყველა მოღვაწეთ ქართველ მწერალ ქალის მოვლენას (იხ. გაზ. Кавк. 1854 წ. № 56. ფელეტ. Буд. Груз писат.). თუმც იქვე კლებულობს ეს მისი, ჩემის აზრით, ცრუ-კლასიკური პათოსი და ამბობს, რომ ეს არც იმდენად საოცარია, რომ თამარ მეფის ქვეყანაში მწერალი ქალი დაიბადოს. მემატიანე ჟურნალისტმა როგორც სჩანს არ იცოდა, რომ საქართველოში მწერალი ქალები არსებობდნენ უწინაც და სხვებს, რომ თავი დავანებოთ, ორი თუ სამი ათეულის წინ ერეკლე II ქალი, [illegible] ნაზი ლირიზმით ატირებულ ლექსებს სთხზავდა ცრემლის კოშკში. კიდევ რამდენი სახელი ამშვენებს ჩვენი მწერლობის დავიწყებულ სენაკებს, მაგრამ ჯერ ისე არ შეუნათებიათ [illegible], რომ სქელ სიბნელიდან გავარჩიოთ ოდნავ რამე.

რუსულ გაზეთის მფელეტონეს ამ განცხადებით რასაკვირველია ბრალი არ მიუძღვის. არამც თუ მაშინ, დღესაც კი, ქართული მწერლობის კორიფეებს ბევრი სახელი არც კი გაუგონიათ, თუმც მათ შესახებ უკვე ტომები უნდა იყვეს დაწერილი. მაგრამ ნუ დავტვირთავთ ამ წერილს საყვედურებით.

როდესაც „კავკაზ"-ის თანამშრომელი ამ ფელეტონს სწერდა, მელანია ბადრიძის არც ერთი ნაწარმოები არ იყო დაბეჭდილი, წერილი აგებულია იმ შთაბეჭდილებებზე, რომელნიც მას გამოუტანია ორი მოთხრობის და ავტობიოგრაფიის წაკითხვის შემდეგ, რომელნიც რუსულად ნათარგმნი მიუტანია მისთვის ვიღაც ნაცნობ მამაკაცს. რა მოთხრობები იყო, არ არის მოხსენებული. მხოლოდ ერთი წლის შემდეგ, რუსულ ჟურნალ „ზურნ"-ში მოთავსებულია მოთხრობა „ატა და ანა", ქართულიდან ნათარგმნი, ისიც ნაწილი და ამ მოთხრობას წამძღვარებული აქვს ალბად რედაქციის ერთგვარი წინასიტყვაობა, მელანია ბადრიძის ავტობიოგრაფიიდან მრავლად ამოწერილ ადგილებით. აი ეს ნაწყვეტები არის ის მასალა, რომელთა მიხედვითაც მე ვცდილობ მისი მხატვრული პორტრეტის აღდგენას და მგონია, რომ ეს არც ისე ძნელი საქმეა: რამდენი ძველი მწერლის დასახელება შეიძლება, რომელთა ნაწერებიც დაკარგულია კაცობრიობისათვის მაგრამ თითო ორიოლა ფრაგმენტებისა, ან და რომელიმე შემდგომ მწერლის ნაწარმოებში მოხსენებულ ერთ-ორი სიტყვის მიხედვით ცოცხლდება მათი მოგონება.

ვახტანგ კოტეტიშვილი.

(გაგრძელება იქნება).

*) იხ. „ტრიბუნა" № 107.